

**SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VIII KADENCJA**

Warszawa, dnia 28 października 2014 r.

Druk nr 757

**Pan
Bogdan BORUSEWICZ
MARSZAŁEK SENATU
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Na podstawie art. 76 ust. 1 Regulaminu Senatu, my niżej podpisani senatorowie wnosimy o podjęcie postępowania w sprawie inicjatywy ustawodawczej dotyczącej projektu ustawy

o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy.

Do reprezentowania nas w dalszych pracach nad tym projektem ustawy upoważniamy senatora Mieczysława Augustyna.

W załączeniu przekazujemy projekt ustawy wraz z uzasadnieniem.

(-) Mieczysław Augustyn	(-) Marek Rocki
(-) Andrzej Grzyb	(-) Jadwiga Rotnicka
(-) Ryszard Górecki	(-) Aleksander Świeykowski
(-) Zbigniew Meres	(-) Grażyna Sztark
(-) Andrzej Misiołek	(-) Piotr Zientarski
(-) Ireneusz Niewiarowski	(-) Marek Ziółkowski
(-) Andrzej Owczarek	

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy

Art. 1. W ustawie z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2012 r., poz. 788, z późn. zm.¹⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 58:

a) § 1a otrzymuje brzmienie:

„§ 1a. Jeżeli rodzice nie osiągnęli porozumienia, o którym mowa w § 1, sąd, uwzględniając prawo dziecka do wychowania przez oboje rodziców, rozstrzyga o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywania kontaktów z dzieckiem po rozwodzie. Sąd może powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców, ograniczając władzę rodzicielską drugiego do określonych obowiązków i uprawnień w stosunku do osoby dziecka, jeżeli jego dobro za tym przemawia.”,

b) po § 1a dodaje się § 1b w brzmieniu:

„§ 1b. Na zgodny wniosek stron sąd nie orzeka o kontaktach rodziców z dzieckiem, jeżeli stwierdzi, że są utrzymywane bez konfliktów.”;

2) art. 107 otrzymuje brzmienie:

„Art. 107. § 1. Jeżeli władza rodzicielska przysługuje obojgu rodzicom żyjącym w rozłączeniu, sąd opiekuńczy może ze względu na dobro dziecka określić sposób jej wykonywania. Sąd pozostawia władzę rodzicielską obojgu rodzicom, jeżeli przedstawili zgodne z dobrem dziecka porozumienie o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem. Rodzeństwo powinno wychowywać się wspólnie, chyba że dobro dziecka wymaga innego rozstrzygnięcia.

§ 2. Jeżeli rodzice nie osiągnęli porozumienia, o którym mowa w § 1, sąd, uwzględniając prawo dziecka do wychowania przez obojga rodziców, rozstrzyga o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej. Sąd może powierzyć wykonywanie tej władzy jednemu z rodziców, ograniczając władzę rodzicielską drugiego do określonych

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2012 r. poz. 1529, z 2013 r. poz. 1439 i z 2014 r. poz. 1188.

obowiązków i uprawnień w stosunku do osoby dziecka, jeżeli jego dobro za tym przemawia.”.

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

W związku z dużą ilością spraw napływających do Rzecznika Praw Dziecka, wskazujących na naruszenie prawa dziecka do wychowywania przez oboje rodziców, powołana i działająca przy Rzeczniku Praw Dziecka Komisja Kodyfikacyjna Prawa Rodzinnego opracowała projekt zmian w ustawie Kodeks rodzinny i opiekuńczy (k.r.o.), które w ocenie Rzecznika znacząco zapobiegną naruszeniom praw dzieci w powyższym zakresie. Wyżej wymieniona Komisja Kodyfikacyjna jest społecznym ciałem składającym się z grona najwyższej klasy ekspertów, naukowców oraz praktyków stosowania prawa. Jej celem jest stałe analizowanie przepisów prawa rodzinnego, wskazywanie obszarów, w których konieczne są zmiany bądź modyfikacje, aby czynić ustawodawstwo bardziej przyjazne dziecku i chroniące jego interesy.

Potrzeba dokonania proponowanych zmian wynika z konieczności zagwarantowania dziecku rodziców rozwodzących się oraz żyjących w rozłączeniu, respektowania jego naturalnego prawa do wychowania przez obojga rodziców. Prawo to jest uznane przez ratyfikowaną przez Polskę w 1991 roku Konwencję o prawach dziecka i odzwierciedlone w jej art.: 5, 7, 8, 9 i 18. Z kolei prawo dziecka i rodziców do uzyskiwania i utrzymywania ze sobą regularnych kontaktów wymienione jest w Konwencji w sprawie kontaktów z dziećmi z 15 maja 2003 r., która została przez Polskę podpisana 24 września 2003 r. Wymienione prawa dziecka znalazły już swój wyraz w zmianach dokonanych w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym w 2008 r., które weszły w życie w dniu 13 czerwca 2009 r. Wprowadzono wówczas m.in. przepis (art. 113 k.r.o.), który proklamuje zarówno prawo jak i obowiązek dziecka do utrzymywania kontaktów z rodzicami.

Proponowana zmiana jest zatem konsekwencją uznania praw dziecka i zapewnia systemowi prawa rodzinnego spójnego pod tym względem uregulowania.

Dotychczasowa treść art. 58 i 107 k.r.o. napisana była z pozycji ochrony praw rodzicielskich ze zbyt małym zaakcentowaniem podmiotowości dziecka jako osoby, której prawa należy nie tylko zauważać, ale co najmniej w takim samym stopniu szanować i gwarantować jak prawa dorosłych (rodziców).

Nowelizacja zmierza do zwiększenia ochrony omawianego prawa dziecka w trakcie konfliktów rodzicielskich występujących zarówno w sytuacji rozvodu rodziców (art. 58 k.r.o.), jak i wtedy gdy rodzice nie rozwodzą się, ale z różnych względów żyją w rozłączeniu (dotychczasowy art. 107 k.r.o.). Jej celem jest eliminacja postaw rodziców nieszanujących prawa dziecka do kontaktu z drugim rodzicem, którzy dążą do faktycznej separacji dziecka od jednego z rodziców. Prowadzi więc do wyeliminowania strategii procesowej traktującej dziecko jako “przedmiot gry” między małżonkami i osiągnięcia za jego pomocą ustępstw lub swoiście rozumianej zemsty na współmałżonku.

Nowelizacja znacząco ograniczy możliwość kreowania przez stronę sytuacji faktycznych, które w zamyśle mają zobligować sąd do wydania orzeczenia zgodnie z ich zamiarem. Proponowana zmiana wyeliminuje także konieczność ograniczenia władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców, w sytuacji gdy nie zdołali oni osiągnąć porozumienia co do sposobu jej wykonywania. Dotychczasowa regulacja zakładała bowiem automatyzm takiego rozstrzygnięcia, co z jednej strony ograniczało zakres autonomii sędziowskiej, a z drugiej w wielu postępowaniach prowadziło do zaostrzenia konfliktów między małżonkami. Rodzic dominujący z reguły nie był zainteresowany osiągnięciem porozumienia i w ten sposób z łatwością mógł doprowadzić do ograniczenia władzy rodzicielskiej oraz kontaktów z dzieckiem drugiemu rodzicowi. Takie uregulowanie mogło prowadzić do wydawania orzeczeń krzywdzących rodzinę, a zwłaszcza dziecko, gdyż nie przewidziano możliwości głębszego zbadania panujących w rodzinie stosunków przez sąd i ich regulacji w oparciu o orzeczenie sądowe, które mimo konfliktu małżeńskiego, pozostawia władzę rodzicielską obojgu rodzicom w takim samym zakresie.

Należy podnieść, że nowelizacja nie pozbawia sądu możliwości dalej idącej ingerencji w sposób wykonywania władzy rodzicielskiej, przez orzeczenie o jej ograniczeniu. Sąd będzie mógł więc ograniczyć władzę rodzicielską jednak tylko o tyle, o ile dobro dziecka za tym będzie przemawiać. Układ i sformułowanie treści przedstawionej propozycji oznacza, że sąd w pierwszej kolejności powinien rozważyć możliwość rozstrzygnięcia w oparciu o przedstawione przez rodziców porozumienie. W przypadku nie osiągnięcia go, albo gdy nie będzie ono zgodne z dobrem dziecka, sąd, po wysłuchaniu dziecka, winien rozważyć taki sposób rozstrzygnięcia, który zapewni dziecku możliwość wychowywania go przez rodziców i utrzymywania z nimi kontaktów, by jego prawo do wychowania przez obojga rodziców nie było naruszone. Jeżeli zaś okoliczności konkretnej sprawy nie będą pozwalały na takie

rozstrzygnięcie, wówczas dopiero sąd będzie mógł powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców, ograniczając o tyle władzę rodzicielską drugiego do określonych obowiązków i uprawnień w stosunku do osoby dziecka – o ile dobro dziecka za takim rozwiązaniem będzie przemawiać.

Odwołując się do potrzeb praktyki sądowej i mając na względzie ograniczenie pola konfliktów rodzinnych projektodawca poprzez nową regulację art. 58 § 1b k.r.o. zdejmuje z sądu obowiązek rozstrzygnięcia o kontaktach z dziećmi, gdy są one utrzymywane bezkonfliktowo. W takiej sytuacji, na zgodny wniosek stron, sąd pozostawi rodzicom dziecka swobodę w kształtowaniu tych kontaktów.

Nowelizacja art. 107 k.r.o. polega na odpowiednim przeniesieniu wzorca regulacji z art. 58 k.r.o. Różnica polega na tym, że będą one miały zastosowanie w sytuacjach, w których rodzice nie są stronami postępowania rozwodowego, jednak żyją w rozłączeniu.

Projekt nie powoduje negatywnych skutków finansowych dla budżetu Państwa ani jednostek samorządu terytorialnego.

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.